

Asia: VN/2166/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat KT kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Esityksessä ehdotetaan määräaikaista opintosetelikokeilua, jossa ilman korkeakoulupaikkaa jääneet alle 29-vuotiaat toisen asteen tutkinnon suorittaneet voisivat suorittaa enintään 30 opintopisteen laajuisia avoimen korkeakoulutuksen opintoja maksutta. Opintoseteli olisi käytettävissä kahden vuoden ajan ja siihen sisältyisi opintoihin hakeutumista ja suorittamista tukeva ohjaus.

Kokeilu tukee hallituksen tavoitetta nostaa korkeakoulutettujen osuutta nuorista aikuisista, ja siihen on osoitettu noin 56 miljoonan euron määräaikainen rahoitus.

KT pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Maksuton mahdollisuus tutustua korkeakouluopintoihin voi vähentää koulutusvalintoihin liittyvää epävarmuutta ja tukea tarkoituksenmukaisia opintopolkuja.

KT korostaa, että opintosetelikokeilua tulee arvioida yhdessä muiden samanaikaisesti valmisteltavien uudistusten, erityisesti työttömyysturvaa koskevien muutosten, kanssa. Esityksessä ei oteta kantaa opiskelun aikaiseen toimeentuloon, vaan lähtökohtana on opintojen suorittaminen esimerkiksi osa-aikatyön ohella. Käytännössä toimeentulo voi kuitenkin perustua tuloihin, perheen tukeen tai etuuksiin, mikä voi asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan. Esityksen suhde työttömyysturvainsäädäntöön jää myös osin epäselväksi, mikä heikentää sääntelyn ennakoitavuutta.

Samanaikaisesti valmisteltavassa työttömyysturvauudistuksessa ehdotetaan, että työnhakija voisi opiskella avoimia korkeakouluopintoja menettämättä työttömyysetuutta. Yhdessä

opintosetelikokeilun kanssa tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa opiskelu on maksutonta ja toimeentulo rahoitetaan työttömyysetuudella, jolloin työttömyysturva voi käytännössä korvata opintotuen opiskelun rahoitusmuotona.

KT:n mukaan on tärkeää varmistaa, ettei työttömyysturvasta muodostu opintotukea korvaava rinnakkainen rahoituskanava eikä opiskelun aikainen toimeentulo siirry kuntien rahoitusvastuulle. Tällaiset kannustinvaikutukset voivat lisäksi viivästyttää siirtymää työmarkkinoille ja heikentää lyhyellä aikavälillä työn tarjontaa.

KT pitää tärkeänä, että kokeilun rahoitus kattaa siitä aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Esityksestä jää kuitenkin epäselväksi, kattaako osoitettu rahoitus lisääntyvän opetuksen ja ohjauksen kustannukset, vai jääkö osa kustannuksista korkeakoulujen perusrahoituksen varaan.

Kokeilu ei saa johtaa kustannusten siirtymiseen korkeakoulujen perusrahoitukseen eikä lisätä kuntien rahoitusvastuuta. Vaikutusarviointeja tulee täydentää tarkastelemalla käyttäytymismuutoksia ja niiden vaikutuksia julkiseen talouteen.

KT pitää ohjauksen roolia keskeisenä kokeilun onnistumiselle. Opiskelijat tarvitsevat tukea opintojen valintaan, opintopolkujen suunnitteluun sekä opintojen kytkemiseen myöhempisiin opintoihin ja työllistymiseen. Opintosetelikokeilun tulee tukea koulutuksellista yhdenvertaisuutta. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti ammatillisen koulutuksen suorittaneiden tavoittamiseen, alueelliseen saavutettavuuteen sekä erilaisten oppijoiden tarpeisiin.

Bergman Mertzi
Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT